SÖZEL YETENEK

ÇÖZÜMLER

1. Çözüm: (Söz öbeğinin deyim anlamı dışında kullanılması · TAB2 Okuma: söz öbeğinin gerçek ve deyim anlamını ayırt etme · orta) Kemerlerin "su yüzüne çıkması", suyun çekilmesiyle gerçekten görünür hâle gelmelerini anlatır; söz, "gizli bir şeyin ortaya çıkması" biçimindeki deyim anlamıyla kullanılmamıştır. Öteki cümlelerdeki sözler belirmek, neden olmak, üstün gelmek ve görmezden gelmek anlamlarında deyimdir.

Cevap: E

2. Çözüm: (Cümlenin yanıt olabileceği soru · KB2.10 Çıkarım: bir yanıttan soruyu belirleme · orta) Cümlede sebzelerin sıra sıra değil karışık ekildiği belirtilmiş ve "çünkü" ile bunun gerekçesi verilmiştir; bu, ekim biçiminin nedenini soran bir soruya yanıttır. Cümlede sebze adları, ilaç kullanımı, ürün miktarı ya da iş bölümü konusunda bilgi yoktur.

Cevap: D

3. Çözüm: (Cümle tamamlama: neden bildiren yan cümle · TAB2 Okuma: cümlenin anlam akışına uygun yargıyı belirleme · orta) Cümlenin ilk bölümü bir gerekçe bildirmektedir: Karot, binlerce yılın kar yağışını katman katman saklar. Bunun doğrudan sonucu, karotun geçmiş iklimin bir arşivi sayılmasıdır; öteki seçenekler bu gerekçeye bağlanamaz.

Cevap: A

4. Çözüm: (Cümlede aşamalı durum · TAB2 Okuma: cümlenin bildirdiği anlam ilişkisini ayırt etme · kolay) "Her tarife döneminde biraz daha kalabalıklaşıyor" sözü, zaman içinde derece derece ilerleyen bir değişimi anlatır. Öteki cümlelerde sırasıyla neden–sonuç, amaç, karşılaştırma ve koşul ilişkisi vardır.

Cevap: B

5. Çözüm: (Düşünceyi geliştirme yolları: tanımlama ve karşılaştırma · TAB2 Okuma: metnin anlatım özelliklerini çözümleme · orta) İlk cümlede yankılanma süresinin ne olduğu açıklanmış (tanımlama); konferans salonu ile konser salonu, sesi yutan yüzeyler ile yansıtan yüzeyler kıyaslanmıştır (karşılaştırma). Parçada görüşüne başvurulan bir kişinin sözü aktarılmamıştır.

Cevap: E

6. Çözüm: (Paragrafı ikiye bölme: semt pazarı · TAB2 Okuma: metinde konu geçişini belirleme · orta) İlk üç cümle pazarın gün ağarmadan nasıl kurulduğunu anlatır. IV. cümleyle birlikte konu, tezgâhlardaki dizilişin hangi düşünceyle yapıldığına geçer; V ve VI. cümleler bu düşünceyi açar.

Cevap: C

7. Çözüm: (Paragrafı ikiye bölme · TAB2 Okuma: metinde konu geçişini belirleme · orta) İlk iki cümle, sesin dinleyicinin zihninde mekânı nasıl kurduğunu anlatır. III. cümleyle birlikte konu, bu sesleri üreten efekt sanatçılarının çalışma ortamına ve kullandıkları nesnelere geçer.

Cevap: B

8. Çözüm: (Çıkarım: grafikte eksenin başlangıç noktası · KB2.10 Çıkarım: metinden ulaşılamayan yargıyı belirleme · zor) Parça, eksenin her zaman sıfırdan başlaması gerekmediğini, hastanın ateşi örneğinde bunun yerinde olmadığını belirtir; dolayısıyla sıfırdan başlamayan her grafiğin yanıltma amacı taşıdığı sonucuna varılamaz. Öteki yargılar sütun örneğinden, ateş grafiği örneğinden ve son cümledeki iki yönlü öneriden çıkarılabilir.

Cevap: D

9. Çözüm: (Çıkarım: işaret dillerinin bağımsızlığı · KB2.10 Çıkarım: metinden ulaşılabilen yargıyı belirleme · zor) Aynı konuşma dilini paylaşan iki ülkede birbirinden bağımsız iki ayrı işaret dili kullanılması, işaret dillerinin sınırla-

rının konuşma dillerininkine bağlı olmadığını gösterir. Parçaya göre işaretlerin büyük bölümü uzlaşmaya dayanır, ayrı ülkelerden sağır kişiler birbirini kendiliğinden anlayamaz, işaret dillerinde şiir ve sözcük oyunları vardır; öteki yargılar bunlarla çelişir ya da parçada dayanağı yoktur.

Cevap: C

10. Çözüm: (Paragraf tamamlama: laboratuvar defteri · TAB2 Okuma: düşünce akışına uygun yargıyı belirleme · orta) Parça, deftere tutmayan deneylerin de yazıldığını ve bu bilginin makalelerde yer almadığı için ancak defterlerde yaşadığını anlatır. "Bu bakımdan" ile başlayan sonuç cümlesi, defterin başarısız denemelerin de kaydı olduğunu söylemelidir.

Cevap: A

11. Çözüm: (Çıkarım: adres tarifinde işaret noktaları · KB2.10 Çıkarım: metinden ulaşılamayan yargıyı belirleme · zor) Parçada iki tarif biçiminin özellikleri karşılaştırılmış, işaret noktalarının kentin belleğini taşıdığı söylenmiştir; ancak kentlilerin hangisini yeğlediğine ilişkin bir yargı yoktur. Öteki yargılar levha ve numara koşulundan, kapanan fırın ile yeni gelenler örneklerinden çıkarılabilir.

Cevap: E

12. Çözüm: (Çıkarım: kurgucunun sahneye uzaklığı · KB2.10 Çıkarım: metinden ulaşılabilecek yargıyı belirleme · orta) Parçada deneyimli kurgucuların sete uğramamayı yeğlediği, çünkü bir planın ne kadar zahmetle çekildiğini bilmenin ona olduğundan fazla değer biçmeye yol açtığı söylenmektedir. Öteki yargılar için parçada dayanak yoktur.

Cevap: C

13. Çözüm: (Sözel mantık: kurs–gün eşleştirmesinde koşullu kesin sonuç · KB3.2 Problem çözme: ek koşulla eşleştirmeyi daraltma · orta) Perşembe Tuna'nın, cuma Vildan'ın günü olduğundan Umut'un kursu salı ya da çarşamba, keçe kursu da çarşamba ya da perşembe günüdür; yani cuma günkü kurs keçe değildir. Ebru çiniden önce olacağından son gün olan cumada ebru da olamaz; Vildan çiniye kaydolmadığına göre cuma günkü kursu hattır. Öteki yargılar, bu durumda kurulabilen iki düzenden yalnızca birinde doğrudur.

Cevap: B

14. Çözüm: (Sözel mantık: kurs–gün eşleştirmesinde olanaksız eşleşme · KB3.3 Eleştirel düşünme: koşullarla çelişen eşleşmeyi saptama · zor) Keçe kursu cuma günü olsaydı Umut'un kursu perşembe günü olurdu; oysa perşembe Tuna'nın günüdür. Öteki eşleşmelerin her biri en az bir geçerli düzende gerçekleşir.

Cevap: D

15. Çözüm: (Sözel mantık: kurs–gün eşleştirmesinde tam çözüm · KB3.2 Problem çözme: çok adımlı çıkarımla eşleştirmeyi tamamlama · zor) Tuna ebrudaysa ebru perşembe, çini ise ondan sonra, yani cuma günüdür. Hat ile keçe salı ve çarşambaya kalır; keçe, Umut'un gününün ertesi olduğundan çarşamba, Umut'un kursu da salı günkü hat kursudur. Çini ile keçe Selin ve Vildan'a kalır; Vildan çiniye kaydolmadığından keçeye, Selin de cuma günkü çini kursuna yerleşir.

Cevap: E

ÇÖZÜMLER

16. Çözüm: (Bölünebilme: 45 ile bölünen dört basamaklı sayıda bilinmeyen rakam · MAB1 Matematiksel muhakeme (5 ve 9 ile bölünebilme kurallarını birlikte kullanma) · orta) Sayı 5 ile bölünmeli: B = 0 ya da B = 5. Rakamlar toplamı 9'un katı olmalı: B = 0 için 7 + A = 9, A = 2; B = 5 için 12 + A = 18, A = 6. Değerlerin toplamı 2 + 6 = 8'dir.

Cevap: A

17. Çözüm: (Basamak çözümleme: rakamları toplamının katına eşit olan iki basamaklı sayılar · MAB1 Matematiksel muhakeme (sayıyı basamak değerleriyle cebirsel ifade etme) · orta) Sayının onlar basamağı a, birler basamağı b ise $10a + b = 7(a + b)$ eşitliğinden $3a = 6b$, yani $a = 2b$ bulunur. b = 1, 2, 3 ve 4 için sayılar 21, 42, 63 ve 84'tür; 4 sayı vardır.

Cevap: D

18. Çözüm: (Denklem sistemi: iki tür biletin satış sayıları · MAB2 Matematiksel problem çözme (iki bilinmeyenli durumu denklemle çözme) · kolay) Tam bilet sayısı t ise öğrenci bileti 140 − t'dir: $80t + 50(140 - t) = 8800$. Buradan $30t = 1800$, t = 60 bulunur.

Cevap: A

19. Çözüm: (Şekil, tablo ve grafik okuma: kat planından eksik ölçüleri bulup oda alanı hesaplama · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (plandaki ölçüleri ilişkilendirerek alan çıkarma) · kolay) Salonun üst bölümünün genişliği 12 − 4 − 5 = 3 m, derinliği yatak odası ile aynı olan 4 m'dir. Alt bölümün genişliği 12 − 4 = 8 m, derinliği 10 − 4 = 6 m'dir. Salonun alanı $3 \cdot 4 + 8 \cdot 6 = 12 + 48 = 60$ m^2 olur; 48 yalnız alt bölüm, 68 çocuk odası 4 m × 4 m sanılarak, 72 ise alt bölümün 12 m × 6 m alınmasıyla bulunur.

Cevap: B

20. Çözüm: (Sıklık grafiği: tekrarlı verilerin aritmetik ortalaması · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (sıklık tablosundan toplamı ve ortalamayı bulma) · kolay) Toplam ihbar sayısı $0 \cdot 2 + 1 \cdot 4 + 2 \cdot 6 + 3 \cdot 5 + 4 \cdot 2 + 5 \cdot 1 = 44$'tür. Günlük ortalama 44 ÷ 20 = 2,2 ihbardır.

Cevap: B

21. Çözüm: (Sıklık grafiği: ortanca, yüzde ve ortalamadaki değişime ilişkin yargılar · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (merkezî eğilim ölçülerini yorumlama) · zor) Değerler küçükten büyüğe dizildiğinde 10. ve 11. değerler 2'dir; ortanca 2, ortalama 2,2 olduğundan I yanlıştır. En az 3 ihbar gelen gün sayısı 5 + 2 + 1 = 8'dir ve 8 ÷ 20 = %40 eder, II doğrudur. İstasyona 21. gün 5 ihbar gelseydi ortalama 49 ÷ 21 ≈ 2,33 olurdu, III doğrudur.

Cevap: D

22. Çözüm: (Grafik yorumlama: birikimli yol–zaman verisinden bir bölümün ortalama hızı · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (ardışık verilerin farkından oran türetme) · kolay) Bu bölümün uzunluğu 54 − 39 = 15 km, süresi 10.25'ten 11.10'a kadar 45 dakika, yani $\frac{3}{4}$ saattir. Ortalama hız $15 \div (\frac{3}{4}) = 20$ km⁄saat olur.

Cevap: C

23. Çözüm: (Grafik yorumlama: hedeflenen genel ortalama hız için son bölümde gereken hız · MAB4 Veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme (ortalama hızı toplam yol ve toplam süreyle ilişkilendirme) · zor) Ortalama hızın 21 km⁄saat olması için 84 km'nin 84 ÷ 21 = 4 saatte bitmesi, yani bitişe 12.30'da varılması gerekir. Bisikletçi 3. kontrol noktasından 11.10'da geçtiğine göre kalan 30 km için 80 dakikası vardır. Gereken hız $30 \div (\frac{80}{60}) =$ 22,5 km⁄saat olur. Bölüm hızlarının düz ortalamasını 21 yapmaya çalışmak 22 sonucunu verir; ancak bölümlerin süreleri eşit değildir.

Cevap: E

24. Çözüm: (Şifre bulma: rakam koşullarından dört basamaklı şifre · MAB1 Matematiksel muhakeme (koşulları sistemli deneyerek eleme) · zor) Birler basamağı d ise yüzler 2d, binler onlar + d'dir; rakamlar toplamı 2 · onlar + 4d = 22, yani onlar + 2d = 11 olur. Onlar basamağı birlerden küçük olacağından d = 4, onlar = 3 bulunur (d = 5 için yüzler basamağı 10 olurdu). Şifre 7834'tür.

Cevap: B

25. Çözüm: (Şekil örüntüsü: çerçeveli kare döşemede adım kuralı · MAB1 Matematiksel muhakeme (şekil örüntüsünü cebirsel kurala dönüştürme) · orta) n. adımda n · n beyaz fayansın çevresine 4n + 4 mavi fayans döşenir (8, 12, 16,…). 4n + 4 = 64 eşitliğinden n = 15 bulunur; beyaz fayans sayısı $15^2 = 225$'tir.

Cevap: D

26. Çözüm: (Sayı piramidi: tepe değerinden alt kattaki bilinmeyeni bulma · MAB1 Matematiksel muhakeme (kuralı katlar boyunca izleyip denklem kurma) · orta) İkinci katta 4 + x, x + 6 ve 7; üçüncü katta 2x + 10 ve x + 13; tepede 3x + 23 yazar. 3x + 23 = 38 eşitliğinden x = 5 bulunur.

Cevap: C

27. Çözüm: (Geriye doğru çalışma: art arda işlemlerin sonucundan başlangıç sayısını bulma · MAB1 Matematiksel muhakeme (işlemleri ters sırayla geri alma) · kolay) İşlemler sondan başa doğru geri alınır: 20 + 5 = 25, 25 · 2 = 50, 50 − 8 = 42 ve 42 ÷ 3 = 14. Onur'un tuttuğu sayı 14'tür.

Cevap: A

28. Çözüm: (Sayısal akıl yürütme ve mantıksal desenler: sayı üçgenlerinde kuralı bulup boş yeri doldurma · MAB1 Matematiksel muhakeme (örneklerden ortak kuralı çıkarıp uygulama) · orta) Ortadaki sayı, alt köşelerdeki iki sayının çarpımından tepedeki sayı çıkarılarak bulunur: 3 · 6 − 4 = 14, 7 · 2 − 5 = 9 ve 4 · 5 − 8 = 12. Buna göre son üçgende 9 · 3 − 6 = 21 olur. 18 köşelerin toplamı, 33 çarpıma tepedeki sayı eklenerek, 9 ise tepe ile sağ köşenin çarpımından sol köşe çıkarılarak bulunur; bu kurallar ilk üç üçgende sağlanmaz.

Cevap: D

29. Çözüm: (Mantıksal muhakeme ve sayısal mantık: 1–9 rakamlarının koşullara göre kutulara yerleştirilmesi · MAB1 Matematiksel muhakeme (koşulları birlikte kullanarak olası dizilişleri eleme) · zor) Tek rakamlar 1., 3., 5., 7. ve 9. kutulara yerleşir; aradaki çift rakamlar ardışık iki tek rakamın farkı olduğundan bu farklar 2, 4, 6 ve 8'i birer kez vermelidir. Uçlardaki rakamların toplamı 10 ve soldaki küçük olacak biçimde bu koşulu sağlayan yalnız iki diziliş vardır: 3, 2, 5, 4, 9, 8, 1, 6, 7 ve 3, 6, 9, 8, 1, 4, 5, 2, 7. İkincisinde 5 rakamı 7. kutuda kaldığından son koşul ilk dizilişi seçer ve 7. kutuda 1 bulunur; 3, 5, 7 ve 9 sırasıyla 1., 3., 9. ve 5. kutulardadır.

Cevap: A

30. Çözüm: (Şifreleme ve kural temelli problem çözme: Türk alfabesinde harf kaydırmalı şifreleme · MAB1 Matematiksel muhakeme (örnekten kaydırma miktarını bulup kuralı döngüsel uygulama) · orta) Ö'den Ş'ye Ö → P → R → S → Ş biçiminde 4 harf ilerlendiği için her harf 4

harf kaydırılmaktadır. YÜZÜK'te Y → C, Ü → A, Z → Ç ve K → O olur; örneğin Y'den sonra Z, A, B, C gelir. Şifre CAÇAO'dur; BZCZN 3, ÇBDBÖ 5, DCECP 6 harf kaydırılarak, TSUSH ise harfler geriye kaydırılarak elde edilir.

Cevap: D

ÇÖZÜMLER

31. Çözüm: (Kavimler Göçü'nün sonuçları · SBAB17 tarihsel sorun analizi; neden-sonuç · kolay) Metinde merkezî krallıkların zayıfladığı ve feodalitenin güçlendiği belirtilmiştir; krallıkların güç kazandığı söylenemez. Germen kavimlerinin Roma topraklarına girmesi etnik ve siyasi yapıyı değiştirmiştir.

Cevap: D

32. Çözüm: (Uygurlarda yerleşik hayat ve kültürel değişim · SBAB4 değişim ve süreklilik; çıkarım · kolay) Metinde Maniheizm'in Uygurların savaşçı özelliklerini zayıflattığı belirtilmiştir; askerî gücün artırıldığı ya da sınırların genişletildiği sonucuna varılamaz. Şehirler, tapınaklar, baskı tekniği ve çeviriler diğer yargıları destekler.

Cevap: B

33. Çözüm: (Fatih Dönemi'nde merkezî otoriteyi güçlendiren uygulamalar · SBAB17 tarihsel sorun analizi; ortak amaç belirleme · zor) Güçlü ailelerin yönetimden uzaklaştırılması, padişahın divanın üstünde bir konuma çekilmesi ve taht kavgalarının önüne geçilmek istenmesi, padişahın otoritesini yani merkezî yönetimi güçlendirmeye yöneliktir. Kardeş katli tahta kimin geçeceğini belirleyen bir kural getirmez.

Cevap: B

34. Çözüm: (Divan-ı Hümayun üyelerinin görev alanları · SBAB2 kanıta dayalı sorgulama; kavram-örnek eşleştirme · orta) Toprak yazımı ve dirlik kayıtları nişancının, kadıların kararlarına yapılan itirazlar ve büyük davalar kazaskerin, hazinenin gelir-gider hesapları defterdarın görev alanındadır. Şeyhülislam 16. yüzyılda divanın asli üyesi değildir.

Cevap: E

35. Çözüm: (Osmanlı taşra yönetiminde kadı ve sancak beyi · SBAB2 kanıta dayalı sorgulama; amaç belirleme · orta) Hüküm verme yetkisi kadıda, uygulama gücü sancak beyinde toplanmış; ikisi de tek başına ceza verip uygulayamaz duruma getirilmiştir. Kadının merkeze bağlı olması da yöneticilerin denetlenmesini sağlar. Amaç, yetkileri bölerek keyfî yönetimi önlemektir.

Cevap: E

36. Çözüm: (Havza Genelgesi'nde düzenin korunması vurgusu · SBAB3 tarihsel empati; neden belirleme · orta) Ateşkes antlaşması, güvenliği tehdit eden bir durumda İtilaf Devletleri'ne işgal hakkı tanıdığından, gösterilerde çıkacak bir karışıklık yeni işgallere gerekçe yapılabilirdi. Düzenin korunmasının istenmesi bu gerekçeyi ortadan kaldırmaya yöneliktir.

Cevap: C

37. Çözüm: (Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın sonuçları · SBAB2 kanıta dayalı sorgulama; çıkarım · orta) Antlaşmaya göre İtilaf kuvvetleri barış imzalanıncaya kadar İstanbul'da kalacaktır; dolayısıyla işgal kuvvetlerinin İstanbul'dan ayrıldığı söylenemez. Doğu Trakya'nın teslimi ve İstanbul'un yönetiminin TBMM'ye bırakılması diğer yargıları destekler.

Cevap: A

38. Çözüm: (Cumhuriyet'in ilk yıllarında çok partili hayata geçiş denemeleri · SBAB4 değişim ve süreklilik; karşılaştırma · orta) İki denemenin de rejime yönelik tehditler nedeniyle kısa sürede sona ermesi, çok partili düzenin yerleşmesi için koşulların henüz oluşmadığını gösterir. Partilerden biri kurucusu tarafından kapatılmıştır; parti kapandıktan sonra Menemen'de ayaklanma çıkması da rejim karşıtlığının sürdüğünü ortaya koyar.

Cevap: B

39. Çözüm: (Cumhuriyetin ilanına yol açan sorunlar · SBAB17 tarihsel sorun analizi; neden-sonuç · kolay) Cumhuriyetin ilanıyla rejimin adı konmuş, cumhurbaşkanlığı makamı oluşturulmuş, kabine sistemine geçilerek hükûmet bunalımı aşılmıştır. Değişiklik laiklikle ilgili değildir; laik devlet düzenine yönelik adımlar sonraki yıllarda atılmıştır.

Cevap: E

40. Çözüm: (Nüfus mübadelesi ve Türk–Yunan ilişkileri · SBAB17 tarihsel sorun analizi; çıkarım · orta) Sözleşmede mübadele dışında tutulanların belirlenmesinde "yerleşik" kavramının farklı yorumlanması yeni bir anlaşmazlık doğurmuştur. İstanbul Rumları ve Batı Trakya Türkleri kapsam dışındadır; sorun anlaşmayla çözülmüş ve dostluk dönemi başlamıştır.

Cevap: C

ÇÖZÜMLER

41. Çözüm: (Bölgesel kalkınma: GAP'ta aşırı sulama ve toprak tuzlanması · KB3.2 problem çözme; SBAB8 coğrafi sorgulama · zor) Sorun, aşırı su nedeniyle yükselen taban suyunun buharlaşırken tuzu yüzeyde bırakmasıdır (tuzlanma). Drenajı olmayan arazide salma sulamayı sıklaştırmak taban suyunu daha da yükseltir. Damla sulama ve ölçülü su kullanımı toprağa verilen fazla suyu, kanalların kaplanması sızıntıyı azaltır; drenaj ise fazla suyu ve tuzu uzaklaştırır.

Cevap: D

42. Çözüm: (Sıcaklığın dağılışı: karasallık ve yükseltinin kış sıcaklığına etkisi · harita okuma · orta) V numaralı Ardahan denizden uzak ve yüksek bir platoda yer alır; karasallık ve yükselti nedeniyle kışlar çok soğuk geçer. Sinop, Antalya ve İzmir'de denizin ılıtıcı etkisi vardır; Şanlıurfa ise daha güneyde yer alır ve yükseltisi azdır.

Cevap: E

43. Çözüm: (Ulaşım ve ticaret: Ceyhan'da sonlanan boru hatları ve Türkiye'nin geçiş konumu · SBAB7 mekânsal düşünme; KB3.3 eleştirel düşünme · zor) Petrol başka ülkelerde üretilip Türkiye üzerinden pazarlara ulaştığına göre Türkiye bir geçiş alanıdır. Hatlar doğrudan Akdeniz kıyısında sonlandığı için bu petrol İstanbul ve Çanakkale Boğazlarını kullanmadan tankerlere yüklenir. Taşınan petrol başka ülkelerin ürünü olduğundan miktarının artması, Türkiye'nin kendi tüketimi için yaptığı ithalatı azaltmaz.

Cevap: C

44. Çözüm: (Madenler: bor yataklarının dağılışı · harita okuma · orta) Taralı iller Balıkesir (Bigadiç), Kütahya (Emet), Eskişehir (Kırka) ve Bursa'dır (Mustafakemalpaşa). Türkiye'nin bor yatakları bu illerde toplanmıştır.

Cevap: E

45. Çözüm: (Yer şekilleri: yükselti basamaklarının dağılımı (tablo okuma) · SBAB11 tablo yorumlama; KB2.10 çıkarım · kolay) 1000 metrenin üzerindeki üç basamağın payı 30 + 15 + 10 = %55'tir. En geniş basamak 1000–1500 metre arasıdır; 2000 metrenin üzerindeki alan (%10), 500 metrenin altındaki alandan (%18) dardır. Yükseltinin doğuya doğru artması ve dağların uzanış doğrultusu doğru bilgiler olsa da tablo, yükseltinin yönlere göre dağılımını göstermez.

Cevap: E

46. Çözüm: (Endüstri bitkisi–sanayi–hayvancılık ilişkisi: şeker pancarı tarımının sonuçları · KB2.10 çıkarım; SBAB8 coğrafi sorgulama · orta) Ürün ağır olduğu ve bekledikçe şeker oranı düştüğü için fabrikalar ekim alanlarının yakınında kurulur; küspe ucuz ve besleyici yem sağladığından besi hayvancılığı gelişir. Pancar nöbetleşe ekildiği için yörede tek ürüne dayalı tarım değil, ürün çeşitliliği görülür.

Cevap: D

47. Çözüm: (Yer şekilleri: Ege'de kırıklı yapı (horst–graben) ve sonuçları · SBAB7 mekânsal düşünme; KB2.10 çıkarım · orta) Yükselen ve çöken blokları ayıran kırıklar diri fay hatlarıdır; bu nedenle deprem riski yüksektir ve ova kenarlarında sıralanan kaplıcalar jeotermal potansiyeli gösterir. Ovalar kıyıya dik uzanıp batıda denize açıldığından dağlar denizel etkinin önünü kesmez; bu etki ovalar boyunca içerilere sokulabilir.

Cevap: E

48. Çözüm: (Sanayi: dağınık kurulan fabrikaların organize sanayi bölgesinde toplanmasının sonuçları · KB3.1 karar verme; KB2.10 çıkarım · orta) Yeni fabrikalar ovanın dışında toplanacağı için verimli tarım arazileri korunur. Yol, enerji ve arıtma gibi hizmetler ortak yapılacağından fabrika başına maliyet düşer; atıkların tek merkezde toplanması arıtmayı ve denetimi kolaylaştırır. Üç sonuç da beklenir.

Cevap: E

ÇÖZÜMLER

49. Çözüm: (Maarif-i Umumiye Nizamnamesi · Verilen özelliklerden Osmanlı eğitim düzenlemesini belirleme · zor) Tanzimat Dönemi'nde çıkarılan, okulları kademelere ayıran ve eğitim yönetiminin taşra örgütünü düzenleyen kapsamlı belge Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'dir. Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkati yalnız ilköğretimi düzenler ve II. Meşrutiyet Dönemi'ne aittir; Tevhid-i Tedrisat ise Cumhuriyet Dönemi'nde çıkarılmıştır.

Cevap: A

50. Çözüm: (TYMM'de sadeleştirilmiş içerik ve derinlemesine öğrenme · Önerileri modelin içerik anlayışına göre değerlendirme · orta) Model beceri temellidir; içeriğin sadeleştirilmesinin amacı daha az konunun derinlemesine öğrenilmesi ve becerilerin geliştirilmesidir. Çıkarılan konuları geri eklemek, ezbere ya da teste yönelmek veya konuları hızlandırmak bu amaçla çelişir.

Cevap: B

51. Çözüm: (Program değerlendirme: Eisner'in eğitsel eleştiri modeli · Değerlendirme sürecini modelle eşleştirme · orta) Alanında uzman bir değerlendiricinin, bir sanat eleştirmeni gibi nitel gözleme dayanarak betimleme, yorumlama, değerlendirme ve temalaştırma boyutlarında çalıştığı model Eisner'in eğitsel eleştiri modelidir. Tyler ile Metfessel ve Michael hedeflere ulaşma derecesine, Provus ölçütlerle uygulama arasındaki farklara, Stake ise amaçlanan ile gözlenen arasındaki uygunluğa odaklanır.

Cevap: C

52. Çözüm: (Ortaöğretim kurum türleri · Okul türlerine ilişkin bilgileri sistemin yapısına göre değerlendirme · orta) Güzel sanatlar liseleri, öğrencilerini yetenek sınavıyla alan örgün ortaöğretim kurumlarıdır. Meslekî ve teknik Anadolu liseleri de yükseköğretim kademesinde değil, ortaöğretim kademesinde yer alır; bütün ortaöğretim kurumlarının mezunları yükseköğretime başvurabilir ve başvuracakları programlar okul türüyle sınırlandırılmaz.

Cevap: E

53. Çözüm: (Millî eğitimin merkezî yönetim yapısı: merkez ve taşra teşkilatı · Verilen durumdan yönetim yapısına ilişkin çıkarım yapma · orta) Programın, kitapların ve ders çizelgelerinin Bakanlıkça belirlenmesi merkezî yönetimi; il ve ilçe müdürlüklerinin bu kararları yürütmesi taşra teşkilatının uygulayıcı konumunu gösterir. İki ilde aynı programın uygulanması, illerin kendi programını hazırlamadığını ortaya koyar.

Cevap: C

54. Çözüm: (Marcia: kimlik statülerinde arayış ve bağlanma · Öğrenci ifadelerini kimlik statüsü ölçütleriyle çözümleme · zor) Ece seçenekleri araştırmakta ama henüz karar vermemiştir (askıya alınmış kimlik); Nil araştırma sürecinden geçerek karar vermiştir (başarılı kimlik). Burak araştırmadan ailesinin seçimine bağlanmış (ipotekli kimlik), Tolga ise ne araştırmakta ne de bir karara bağlanmaktadır (dağınık kimlik).

Cevap: D

55. Çözüm: (Freud'un yapısal kişilik kuramı: id, ego, süperego · Düşünceleri kişilik yapılarıyla eşleştirme · kolay) İsteğin hemen doyurulmasını isteyen ilk düşünce haz ilkesine göre çalışan idi; davranışı doğru–yanlış ölçütüyle yargılayan ikinci düşünce ahlaki yanı temsil eden süperegoyu; isteği gerçekçi bir yolla erteleyip iki yanı uzlaştıran üçüncü düşünce gerçeklik ilkesine göre çalışan egoyu yansıtır.

Cevap: A

56. Çözüm: (Piaget: somut işlemler döneminde sıralama, sınıflama ve tersine çevrilebilirlik · Öğrenci davranışlarını bilişsel becerilerle eşleştirme · zor) Nesneleri bir özelliğe göre küçükten büyüğe dizmek sıralama; alt sınıfın (elmalar) üst sınıfın (meyveler) içinde yer aldığını kav-

ramak sınıflama; bir işlemi tersinden yaparak başlangıca dönebilmek tersine çevrilebilirliktir. Geçişlilik, iki ilişkiden üçüncüsünü çıkarmayı; korunum ise görünüş değişse de miktarın aynı kaldığını kavramayı anlatır.

Cevap: C

57. Çözüm: (ADDIE modeli: geliştirme basamağı · Öğretim tasarımı sürecindeki basamağı belirleme · zor) Ön bilgilerin belirlenmesi analiz, hedef–etkinlik–ölçme planının yapılması tasarım basamağıdır. Plana göre materyallerin üretilmesi ve taslağın küçük bir grupla denenip düzeltilmesi geliştirme basamağında yapılır; uygulama, bitmiş modülün hedef kitleyle gerçek ortamda kullanılmasıdır.

Cevap: D

58. Çözüm: (Öğretim ilkeleri: yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta · Öğretmen uygulamalarını öğretim ilkeleriyle eşleştirme · orta) Örneklerin öğrencinin yaşadığı çevreden başlayıp mekân olarak uzaklaşması yakından uzağa; yeni konunun önceki öğrenmelere dayandırılması bilinenden bilinmeyene; elle tutulur nesnelerle başlayıp sembol ve formüllere geçilmesi somuttan soyuta ilkesidir.

Cevap: A

59. Çözüm: (Gagné'nin öğretim durumları modeli · Ders akışını modelin basamaklarıyla karşılaştırma · zor) Derste dikkat çekme (video), hedeften haberdar etme, uyarıcı materyali sunma, rehberlik etme, performansı ortaya çıkarma, dönüt verme, değerlendirme ve transferi sağlama basamakları vardır. Yeni konu için gerekli önceki öğrenmelerin hatırlatılması basamağı ise atlanmıştır.

Cevap: A

60. Çözüm: (Yenilenmiş Bloom taksonomisinin bilişsel süreç basamakları · Görevleri bilişsel süreç düzeyine göre çözümleme · zor) Ölçütlere dayanarak yargıya varmak değerlendirme; bütünü ögelerine ayırıp ögeler arası ilişkiyi belirlemek çözümleme; ögeleri yeni ve özgün bir bütün oluşturacak biçimde bir araya getirmek yaratma basamağıdır.

Cevap: C

61. Çözüm: (Bireyi tanıma teknikleri: sosyometri · Amaca uygun bireyi tanıma tekniğini belirleme · orta) Öğrencilerin belirli bir etkinlikte birlikte olmak istedikleri arkadaşlarını seçmesine dayanan ve grup içindeki tercih edilme, dışlanma örüntülerini ortaya koyan teknik sosyometridir. Kimdir Bu? tekniğinde ise öğrenciler verilen özelliklere uyan arkadaşlarını yazar; amaç ilişki ağını değil, öğrencilerin birbirini nasıl algıladığını görmektir.

Cevap: A

62. Çözüm: (İstenmeyen davranışa aşamalı müdahale · Duruma uygun müdahale düzeyine karar verme · orta) İstenmeyen davranışa müdahale en az müdahaleden başlayarak aşamalı yapılır. Küçük ve ilk kez görülen bir davranışta dersi bölmeden göz teması kurmak, yaklaşmak gibi sözsüz uyarılar yeterlidir; diğerleri dersi keser ya da davranışla orantısızdır.

Cevap: E

63. Çözüm: (Sınıfın fiziksel düzeni: oturma düzenleri · Etkinlik türüne uygun oturma düzenine karar verme · kolay) U düzeni öğrencilerin hem birbirini hem tahtayı görmesini sağladığından tüm sınıf tartışmasına; küme düzeni yüz yüze etkileşim gerektiren ekip çalışmasına; sıralı (geleneksel) düzen ise etkileşimin istenmediği bireysel yoklamaya uygundur.

Cevap: D

EĞİTİM BİLİMLERİ

64. Çözüm: (Kounin'in sınıf yönetimi kavramları: tümel algı ve örtüşme · Örnek olaydaki öğretmen davranışlarını kavramlarla eşleştirme · zor) Sırtı dönükken bile olup biteni fark edip doğru öğrencilere zamanında yönelmek tümel algıyı, aynı anda birden fazla işi dersi kesmeden yürütmek örtüşmeyi örnekler. Doygunluğu önleme, etkinliklerde çeşitlilik sağlayarak bıkkınlığı engellemektir; olayda etkinlik çeşitlendirilmemiştir.

Cevap: B

65. Çözüm: (Mutlak ve bağıl değerlendirme · Ölçüt değişikliğinin sonucunu yorumlama · orta) Önceden belirlenmiş 70 puan mutlak ölçüttür. Sınıf ortalamasının ölçüt alınması bağıl değerlendirmedir; bu durumda bir öğrencinin başarılı sayılıp sayılmaması, grubun geri kalanının aldığı puanlara göre değişir. Ölçüt değişikliği ölçme aracının geçerlik ya da güvenirliğini etkilemez.

Cevap: E

66. Çözüm: (Standart puanlar: z ve T puanı · Tablodan standart puan hesaplayıp karşılaştırma · zor) z = (puan − ortalama) ÷ standart sapma. Türkçe 1,0; Matematik 2,0; Fen Bilimleri 1,5; İngilizce 1,5. Bağıl başarı en yüksek Matematiktedir. T = 50 + 10·z = 50 + 10·2 = 70.

Cevap: C

67. Çözüm: (Amacına göre değerlendirme türleri: tanıma-yerleştirme, biçimlendirme, düzey belirleme · Uygulamaları değerlendirme türleriyle eşleştirme · kolay) Öğretim başlamadan öğrencinin düzeyini belirleyip uygun gruba yerleştirme tanıma-yerleştirmeye; öğretim sürerken öğrenme eksiklerini saptayıp gidermeye yönelik, not verilmeyen izleme biçimlendirmeye; öğretim sonunda başarıyı belirleyip not verme düzey belirlemeye yönelik değerlendirmedir.

Cevap: B

68. Çözüm: (Klasik koşullanma: sönme ve kendiliğinden geri gelme · Örnek olaydaki koşullanma süreçlerini çözümleme · zor) Koşullu uyarıcının (tahtaya çıkma) koşulsuz uyarıcı (gülünme) olmadan yinelenmesi sonucu koşullu tepkinin ortadan kalkması sönmedir. Sönmüş bir tepkinin, bir süre ara verildikten sonra koşullu uyarıcıyla yeniden karşılaşıldığında zayıf biçimde ortaya çıkması ise kendiliğinden geri gelmedir. Olayda yeni ya da benzer bir uyarıcı bulunmadığından genelleme ve üst düzey koşullanma söz konusu değildir.

Cevap: A

69. Çözüm: (Ausubel: ön örgütleyici · Öğretmen uygulamasını anlamlı öğrenme kavramıyla ilişkilendirme · orta) Yeni konudan önce verilen, konunun genel çerçevesini sunan ve yeni bilgiyi öğrencinin var olan bilgisine bağlayan giriş düzenlemeleri Ausubel'in ön örgütleyicileridir. Dersin genelden özele ilerlemesi de sunuş yoluyla anlamlı öğrenmeyle uyumludur.

Cevap: C

70. Çözüm: (Klasik koşullanma: koşullu uyarıcı ve uyarıcı genellemesi · Örnek olaydaki koşullanma ögelerini çözümleme · zor) Acı veren iğne koşulsuz uyarıcıdır; iğneyle birlikte görülen sağlık görevlisi başlangıçta nötrken sonradan tek başına ağlamaya yol açtığı için koşullu uyarıcıdır. Zehra'nın koşullu uyarıcıya benzeyen diğer beyaz önlüklü kişilere de aynı tepkiyi vermesi uyarıcı genellemesidir.

Cevap: A

71. Çözüm: (Gözlem yoluyla öğrenme süreçleri: davranışa dönüştürme · Öğrenmenin aksadığı süreci belirleme · orta) Batuhan modeli dikkatle izlemiş (dikkat), adımları belleğinde saklamış (hatırda tutma) ve davranışı yapmaya isteklidir (güdülenme). Aksayan, gözlenen davranışı uygulamak için gereken fiziksel yeterliğe bağlı olan davranışa dönüştürme sürecidir.

Cevap: C

72. Çözüm: (Edimsel koşullanma: ikinci tip ceza · Uygulamaları pekiştirme ve ceza türlerine göre ayırt etme · zor) İkinci tip ceza, istenmeyen davranışın ardından hoşa giden bir uyarıcının ortamdan çekilmesidir: oyundan çıkarılma ve kazanılmış yıldızların geri alınması böyledir. Ek ödevin kaldırılması ise istenen davranışın (sessiz çalışmanın) ardından hoşa gitmeyen bir uyarıcının çekilmesidir; davranışı artırmayı amaçladığından ceza değil, olumsuz pekiştirmedir.

Cevap: D

ÇÖZÜMLER

73. Çözüm: (1739: millî eğitim sisteminin örgün ve yaygın eğitim olarak yapısı · Sınıflama ve öncül analizi (KB2.7 karşılaştırma) · zor · 1739 s. Kanun m. 18) Örgün eğitim; okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar. Okul öncesi eğitimin isteğe bağlı olması onu örgün eğitimin dışına çıkarmaz. Yaygın eğitim ise örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetleridir; kursa örgün eğitim öğrencilerinin katılması kursu örgün eğitim yapmaz.

Cevap: D

74. Çözüm: (1739: Türk dilinin öğretimi ve Atatürk inkılap ve ilkeleri ile Atatürk milliyetçiliği ilkesi · İlke–açıklama eşleştirme (KB2.4 çözümleme) · orta · 1739 s. Kanun m. 10) Kanun'da Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Atatürk milliyetçiliği ilkesi düzenlenirken, millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verileceği, çağdaş eğitim ve bilim dili hâlinde zenginleşmesine çalışılacağı ve bu maksatla Bakanlıkça gereken tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir. Bilim dili ifadesi geçse de hüküm bilimsellik ilkesinde değil bu ilkede yer alır.

Cevap: A

75. Çözüm: (1739: bilimsellik ilkesi · İlke–örnek olay ilişkilendirme (KB2.14 yorumlama) · orta · 1739 s. Kanun m. 13) Bilimsellik ilkesine göre ders programları, eğitim metotları ile ders araç ve gereçleri bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli geliştirilir; gelişme ve yenileşme bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır. Ferdin ve toplumun ihtiyaçları ilkesi ise eğitim hizmetinin vatandaşların istek ve kabiliyetleri ile toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlenmesini anlatır.

Cevap: C

76. Çözüm: (1739: planlılık ilkesi · İlke–örnek olay ilişkilendirme (KB2.14 yorumlama) · orta · 1739 s. Kanun m. 14) Planlılık ilkesine göre millî eğitimin gelişmesi; iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim–insan gücü–istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır. Kurumların yer, personel, bina, donatım ve kapasiteleriyle ilgili standartlar da önceden tespit edilir.

Cevap: B

77. Çözüm: (7528: eğitim çalışanlarının şiddetten korunması · Öncül analizi (KB2.10 çıkarım) · zor · 7528 s. Kanun m. 33) Kanun'daki koruma, resmî eğitim kurumlarının yanında özel öğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenleri de kapsar. Bu kişilere karşı görevleri sebebiyle işlenen kasten yaralama, tehdit, hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarında cezalar yarı oranında artırılır ve hapis cezasının ertelenmesi hükümleri uygulanmaz.

Cevap: B

78. Çözüm: (Anayasa: gençliğin kötü alışkanlıklardan korunması · Örnek olayı hükümle ilişkilendirme (KB2.4 çözümleme) · kolay · T.C. Anayasası m. 58) Anayasa'ya göre Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır. Örnekteki eylem planı bu görevin gereğidir.

Cevap: A

79. Çözüm: (Anayasa: kamu hizmetlerine girmede görevin gerektirdiği nitelikler dışında ayrım yasağı · Öncül analizi (KB3.3 eleştirel düşünme) · orta · T.C. Anayasası m. 70) Anayasa'ya göre her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir; hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez. Öğrenim durumu ve görevde kullanılacak bilgi, görevin gerektirdiği niteliklerdendir. Belirli bir ilin nüfusuna kayıtlı olmak

ise görevin gerektirdiği bir nitelik olmadığından gözetilemez.

Cevap: B

80. Çözüm: (222: yetiştirici sınıflar · Koşullara uygun kurumu belirleme (KB3.1 karar verme) · orta · 222 s. Kanun m. 11) Kanun'a göre yetiştirici sınıflar ve kurslar, mecburi ilköğrenim çağında bulundukları hâlde öğrenimlerini yaşıtlarıyla birlikte zamanında yapmamış olan çocuklara kısa yoldan ilköğrenim vermek amacıyla açılır. İsteğe bağlı tamamlayıcı kurslar ise ilköğrenim çağı dışına çıkmış olanlar içindir.

Cevap: B